

Marta Bàrbara

Qui m'ajuda a fer-me gran? L'acompanyament socioeducatiu en l'emancipació dels joves extutelats

Resum

L'article exposa la particularitat del col·lectiu de joves extutelats i el seu procés de transició d'un estat de tutela a un estat d'emancipació, que coincideix amb la majoria d'edat. Destaca els elements que intervenen en aquest moment de transició i com el doble acompanyament professional i voluntari és una eina d'intervenció professional que pot incidir positivament en la construcció de la maduresa i el creixement personal.

Paraules clau

Acompanyament, Autonomia, Dependència, Punt de referència

¿Quién me ayuda a hacerme mayor? El acompañamiento socioeducativo en la emancipación de los jóvenes extutelados

El artículo expone la particularidad del colectivo de jóvenes extutelados y su proceso de transición de un estado de tutela a un estado de emancipación, que coincide con la mayoría de edad. Destaca los elementos que intervienen en este momento de transición y cómo el doble acompañamiento profesional y voluntario es una herramienta de intervención profesional que puede incidir positivamente en la construcción de la madurez y el crecimiento personal.

Palabras clave

Acompañamiento, Autonomía, Dependencia, Punto de referencia

Who will help me to grow up? Social and educational support in the emancipation of school leavers

The article explains the special features of school leavers in the process of transition from being supervised to being emancipated when they come of age. It highlights the elements that come into play during transition, and how the dual support from professionals and volunteers is a tool for professional intervention that may have a positive effect in building maturity and personal growth.

Key words

Support, Independence, Dependence, Point of reference

Autor: Marta Bàrbara

Article: Qui m'ajuda a fer-me gran? L'acompanyament socioeducatiu en l'emancipació dels joves extutelats

Referència: Educació Social, núm. 42 p60 - 71.

Adreça professional: Associació Punt de Referència
www.puntdereferencia.org

Introducció

Tots sabem que el llenguatge simplifica la realitat i que hi ha paraules que engloben conceptes massa estereotipats. Hi ha paraules que prenen connotacions negatives, a les quals se'ls atribueixen unes característiques pejoratives que, si ens hi fixem, no els pertoca. Això ens passa a Punt de Referència, quan parlem d'extutelats.

Massa sovint els nostres conciutadans associen automàticament al col·lectiu de joves extutelats amb joves conflictius, perillosos i amb problemes relacionats amb la justícia. D'aquest concepte d'extutelat se'n desprenen, fàcilment, etiquetes de: jove en risc social, delinqüent, immigrant, que consumeix algun tipus de tòxic, conflictiu, rebel,... Com acostuma a passar quan generalitzem i estigmatitzem, les paraules acaben tenint unes connotacions que no els pertoca i les etiquetes acaben posant-se als qui no les mereixen.

Ser un jove tutelat vol dir que nois i noies han hagut de ser separats de la seva família com a mesura de protecció, per tal de protegir-los d'una situació d'alt risc social de la qual en són víctimes, atès que els seus pares i mares no han pogut fer-se'n càrrec. Com a menors d'edat han estat acollits dins el sistema d'atenció a la infància de la Generalitat de Catalunya, atesos per professionals del camp social. També pot voler dir que amb 14 o 16 anys van deixar casa seva, la seva ciutat i el seu país per tal de buscar un futur millor a un altre país, en un altre context i amb uns altres veïns.

Tots ells comparteixen el denominador comú d'haver patit una situació de desemparament.

Quan surten del sistema de protecció de menors en complir els 18 anys esdevenen joves extutelats. Aquests joves es troben, sovint, amb el fet d'haver de tirar endavant com a adults emancipats sense tenir la maduresa, l'experiència, els recursos econòmics ni la xarxa social de suport necessària per a fer-ho amb garanties.

En termes generals, els nois i noies que es troben al voltant de la majoria d'edat estan en un moment vital molt important, en el qual hi ha molts canvis simultanis: canvis físics propis de la pubertat; de la seva condició d'adolescents, els canvis emocionals que se'n deriven i els processos de construcció identitària poc consolidats; a escala social perquè ja no són nens, el seu entorn els comença a considerar adults i els cal redefinir el seu rol social. Esdevenen persones, amb drets, però també amb deures: persones ja adultes, treballadors en actiu, fills d'una família que assumeixen un nou rol dins del sistema familiar, participant de certes decisions i adquirint nous compromisos.

Aquests joves es troben amb el fet d'haver de tirar endavant com a adults emancipats sense tenir la maduresa, l'experiència, els recursos econòmics ni la xarxa social de suport necessària per a fer-ho

A aquesta conjuntura, cal afegir-hi les condicions pròpies del col·lectiu d'extutelats que, tot i que és molt divers, comparteix algunes característiques comunes:

- Han fet un itinerari similar com a menors en situació de risc social pel fet que han patit situacions de dificultat que els han conduït al desemparament i, conseqüentment, a ser tutelats per la Direcció General d'Atenció a la Infància i Adolescència
- Han viscut durant un període de temps en un centre de menors, sota la tutela de l'administració
- Molts d'ells i d'elles han patit algun tipus de maltractament: físic, psíquic, social, sexual, negligència, legal, etc.
- Es troben en una situació de major vulnerabilitat en referència a altres joves que viuen més d'acord als paràmetres de normalitat
- Sovint, compten amb nivells formatius baixos o molt baixos
- Són obligats a l'emancipació quan arriben a la majoria d'edat
- Tenen pocs referents adults propers efectius, fora de l'àmbit professional que els atén
- Per l'itinerari recorregut al llarg de la seva infància mostren certa fragilitat emocional i han adoptat certes formes de funcionament que caldrà que reformulin

Acabat el procés d'emparament com a menors, la major part dels joves tutelats no poden fer ús de la seva xarxa familiar i es veuen obligats a fer-se càrrec d'ells mateixos, de les seves despeses i, en alguns casos, de les de part de la seva família d'origen: han de ser adults molt abans que la resta de joves catalans.

La situació i els recursos amb què compten cadascun d'aquests joves són tan diversos com joves hi ha, però si podem destacar quelcom en comú entre tots ells és la capacitat de tirar endavant malgrat les dificultats. Són "subjectes resilents".

El terme resiliència prové d'un verb llatí *resilio*, que vol dir "saltar enrere, rebotar". En psicologia, la paraula pren un sentit diferent, ja que no es limita a la resistència sinó que comporta un aspecte dinàmic: la persona traumatitzada se sobreposa i es reconstrueix.

Els joves que presentem en aquest article són, en general, joves que en la seva infància, adolescència o primera joventut han viscut circumstàncies difícils, i fins i tot molt difícils, i que s'hi han sobreposat. Es tracta de nois i noies amb una gran capacitat de lluita i que estan fent els possibles per tirar endavant com a adults emancipats en una societat que no els ho posa fàcil.

El procés de transició dels joves extutelats: de la dependència a l'autonomia

Parem atenció a aquesta idea de transició de la minoria d'edat, la situació de tutela i de protecció; a la majoria d'edat, condició d'extutelat, d'autonomia i d'independència, i ens adonarem que estem posant l'èmfasi en una *etapa de transició de vital importància* que marcarà significativament el present i el futur d'aquests joves.

L'emancipació dels joves extutelats és una etapa de transició marcada per tot un seguit de canvis:

- Un canvi d'ubicació física, de l'habitatge i dels qui hi viuen
- Un canvi de referents adults, educadors i professionals de referència
- Un canvi de condició legal (de la llei de protecció de menors a la llei que regeix tots els ciutadans adults en general)
- Un canvi en l'itinerari d'inserció: de la formació al treball
- Un canvi de recursos: de "tenir les necessitats bàsiques cobertes" a "haver de guanyar-s'ho tot"
- Un canvi accelerat: una transició obligada en un període curt de temps

Cal afegir, a més, la fragilitat emocional amb la que compten per a fer front a aquesta etapa de transició i al sobreesforç que els suposa la superació d'aquesta etapa amb èxit. El procés de canvi genera en un mateix molta incertesa, ambigüïtat i desconcert. És un moment en què els nois i noies s'han d'entrenar en la presa de decisions, per la qual cosa en tenen poca experiència i el bagatge que porten és precisament el contrari. El fet de ser separats de les seves famílies, i d'entrar a formar part d'un centre de menors els deshabilita massa sovint per a la presa de decisions. La intervenció educativa interfereix en la gestió de la seva pròpia persona i, per tant, l'assaig que haurien de fer aquests joves no es desenvolupa amb normalitat. Aquest fet pot provocar una manca de seguretat en la presa de decisions, en l'experiència de la gestió del dia a dia, i la incapacitat per assumir noves responsabilitats. D'altra banda, però, quan s'inicia el període real d'emancipació, volem precipitar totes aquestes competències, volem que els joves treguin la força i la coherència suficient per afrontar aquest canvi amb garanties. Reben, doncs, un doble missatge en un període relativament curt de temps. Aquesta etapa té uns costos emocionals molt elevats, i el jove compta amb molt poques eines per gestionar les seves emocions.

El procés de canvi genera en un mateix molta incertesa, ambigüïtat i desconcert

Cal assenyalar també en aquest punt, que els joves extutelats són els nois i noies autòctons, però també ho són aquells nois i noies que han vingut com

a menors no acompanyats procedents d'altres països majoritàriament en vies de desenvolupament. Són els anomenats MENA (menors estrangers no acompanyats). No és l'objecte d'aquest article fer una anàlisi d'aquest col·lectiu en concret, però sí que és important posar de manifest que aquest grup de joves té, a més de tot el que ja s'ha descrit, l'element cultural, les diferències socials que han d'entomar pel que fa a les seves societats d'origen, el desconeixement lingüístic i de les pautes de funcionament social de la societat d'arribada.

Pel fet de tenir una xarxa social debilitada, tant del seu grup d'iguals com de referents adults, els nois i noies extutelats que afronten l'emancipació es poden trobar, massa sovint, amb un fort sentiment de soledat. La soledat agreuja la fragilitat en aquesta etapa.

Segons el vessant comunitari de la psicologia, el suport social informal és també un pilar per ajudar les persones a desenvolupar recursos i estratègies d'afrontament efectives. La comunitat actua com un factor de protecció per desenvolupar-se per *allò* social. Per això, reforçar la pròpia xarxa social pren una importància cabdal en aquesta etapa de transició.

Tal com apuntava Marta Comas en el document de recerca "Acompanyament voluntari i vincle afectiu", la incertesa i la complexitat són les condicions que descriuen millor l'entorn dels adolescents de les societats occidentals (tant dels que hi neixen com dels que hi arriben), que hauran de créixer sense saber clarament què s'espera d'ells o d'elles, i sense tenir un model normatiu clar respecte al qual adequar-se o transgredir-lo. La manca d'un patró moral de referència, produïda no només pel fet que la immigració comporta la superposició de models culturals diversos sinó, i sobretot, per la desconstrucció que les societats postmodernes han fet de la moral tradicional, sense acabar de consensuar uns nous models normatius unívocs, és el que conferirà una major complexitat a les seves vides. Es troben en una societat en què la llibertat individual i la realització dels propis desitjos, com a valor absolut, per sobre d'altres valors com podrien ser la contenció, l'austeritat, la prudència o l'interès comú (que havien tingut vigència fins als anys seixanta), s'ha celebrat com una conquesta però, alhora, comporta pèrdues i dificultats. Aquests adolescents no podran tenir mai la certesa de "comportar-se com cal", ni de situar-se al lloc que els han reservat per a ells.

En aquest sentit és important recordar que les problemàtiques socials que afecten la majoria de persones que acudeixen als serveis socials o socioeducatius (també a Punt de Referència) s'originen per la manca de xarxa de suport o la fragilitat de l'entorn d'aquestes persones. Més enllà del nombre de connexions que tenim cadascú de nosaltres amb els nostres conciutadans, en termes de xarxes, és important aturar-nos a analitzar la qualitat i la consistència d'aquestes connexions. El sociòleg Zygmunt Bauman parla de la modernitat líquida per referir-se a un estat poc permanent de tot el que envolta les relacions humanes en les societats postmodernes.

Zygmunt Bauman i Robert Castel coincideixen en apuntar que l'autonomia individual, tan promoguda des de les societats occidentals actuals, és una arma de doble tall: allibera de lligams la persona (dotant-la d'una llibertat de moviment) però la despulla de la protecció, la solidesa, la companyia i el sentiment de pertinença que li oferien aquells mateixos lligams.

Segons aquests dos autors, a diferència de moments històrics passats en els quals la persona es trobava immersa en una xarxa de vincles socials consistents (relacions de parella, relacions laborals, relacions veïnals, etc. per a tota la vida), avui ens trobem amb relacions vinculades a situacions vitals menys estables.

És fàcil comprendre que com més temps es passa voltat de persones similars a un mateix, menys possibilitats hi ha de poder assajar l'art d'arribar a fórmules conciliatòries i a un *modus vivendi*.

Des de **Punt de Referència** tenim clar que el futur de la nostra societat, un cop més, passa per posar en pràctica aquest art del *modus vivendi*. Les relacions que aquí presentem volen ser ponts entre grups humans, és a dir, punts de trobada on les xarxes es connecten amb altres xarxes. En el nostre cas, estem parlant de xarxes socials connectades per relacions constituïdes entre dues o més persones (els dos membres de la relació en el cas del Programa Referents i el jove i la família en el cas del Programa Acull), que pertanyen a realitats i móns molt diferents i que tenen poques oportunitats de coincidir *naturalment* o de manera fortuïta en els seus respectius espais.

Des de l'entitat mirem de facilitar aquestes trobades, creant un entorn propici i ajudant a reformular imatges preconcebudes per ambdues bandes. També acompanyem les dues parts en la relació, donant suport durant els primers mesos per tal d'afavorir la construcció de vincles sòlids entre els joves i els voluntaris dels programes Acull i Referents, possibilitant la creació de ponts entre les respectives xarxes.

L'aposta de Punt de Referència.

L'acompanyament voluntari com a eina d'intervenció socioeducativa en l'etapa de transició de la minoria a la majoria d'edat

L'associació Punt de Referència és una entitat que neix donant resposta a la realitat dels joves extutelats, aquest col·lectiu tan específic com invisible del nostre context social.

La fermesa del reclam d'aquests joves extutelats per tenir un acompanyament en aquest procés d'emancipació va esdevenir el motor perquè els professionals

L'autonomia individual és una arma de doble tall: allibera de lligams la persona però la despulla de la protecció

que treballaven amb ells s'encoratgessin a crear una organització que recollís aquelles demandes sociolaborals, d'habitatge, emocionals... més que òbvies. Punt de Referència és, doncs, una entitat nascuda de la base social.

Els programes que ofereix l'entitat van directament encaminats a crear un espai amb el jove que permeti donar-li un suport en tot allò que requereix aquest moment de canvi i d'emancipació. Amb la premissa d'acompanyament com a escenari de fons, plantejem diferents programes d'actuació.

En tots els programes es parteix d'un **acompanyament individualitzat**, on es compta amb un professional de l'educació social o la psicologia que escolta les demandes del jove i confecciona, juntament amb ell/a, un pla de treball realista i viable, i que alhora s'ajusta a les propostes i necessitats del jove. Situem el jove en un pla totalment actiu per tal que participi de la construcció del seu pla de treball i vagi valorant, executant i redefinint les seves actuacions.

D'altra banda, s'ofereix un **acompanyament global**, que passa pels aspectes de caire més pràctic (des de l'habitatge, el treball o el permís de residència i treball) i pels aspectes de caràcter emocional. Es treballa tenint en compte tots els elements de canvi amb els que es troben els joves en aquesta etapa d'emancipació.

En els programes d'**acompanyament voluntari** s'ofereix al jove una proposta que va més enllà de la intervenció professional, on hi participa un voluntari o voluntària que inverteix part del seu temps lliure en acompanyar un d'aquests joves en el seu procés d'emancipació. L'objectiu és posar a l'abast del jove una persona aliena a l'àmbit professional, que està a la seva disposició per confiar-hi, per escoltar-lo, per aconsellar-lo, per divertir-se, per aprendre, per consolar-se, o per connectar i conèixer una realitat ben diferent de la pròpia. No es tracta de crear relacions de dependència envers aquest adult que actua com a referent, sinó d'oferir algú que ajudi aquests joves a ampliar la seva xarxa social i a caminar amb més seguretat.

Punt de Referència també és una entitat que té per objectiu **visibilitzar** la realitat del col·lectiu de joves extutelats i, per això, també es procura fer un treball específic amb la població general que permeti aproximar aquestes dues realitats massa vegades inconnexes. Utilitzem la pròpia **xarxa social com a motor d'ajuda i d'acompanyament**, i també per fomentar la bona convivència, la solidaritat, l'alliberació de prejudicis i estereotips socioculturals i l'equilibri entre els diferents grups de població.

A partir d'aquestes premisses comunes, cada programa compta amb unes característiques específiques que posen l'accent de l'acompanyament en un aspecte o altre i en alguns casos incorporen la figura del voluntari, tal com veurem a continuació.

El **programa Referents** és el primer que es va definir a principis de l'any 1998, i el que va donar nom a l'entitat. S'estableix per afavorir vincles entre un jove

en situació de risc d'exclusió social i una persona voluntària que, al marge de l'àmbit professional, té temps i ganes per dedicar-se a aquest espai de relació. L'entitat facilita el contacte per tal que s'estableixi un lligam entre aquests joves i les persones que exerceixin el rol de referents, mentre vetlla perquè el desenvolupament d'aquesta relació es doni de la millor manera possible. Això es fa a partir d'un procés de captació i selecció de voluntaris, un període de formació i, finalment, una proposta d'aparellament que té en compte els perfils d'uns i altres.

Un vincle d'aquest tipus ofereix la possibilitat que el jove tingui un model accessible, entès com una persona amb els seus punts dèbils i forts, que es mostri transparent i acompanyi el jove en el seu procés cap a l'autonomia i la seva incorporació social com a adult. La relació entre referent i jove es caracteritza per l'exclusivitat que s'ofereixen l'un a l'altre, de manera que el/la jove té la possibilitat d'establir una relació personalitzada, sense percebre-la com una relació *institucional*, sinó com un vincle personal. Per aconseguir que aquest vincle sigui profitós cal que cadascú vagi construint la relació de manera que se senti còmode i la percebi com a útil. Això facilitarà que els/les joves siguin reconeguts com a individus únics i diferents, amb dret a rebre un tracte respectuós i en igualtat de condicions.

Un vincle ofereix la possibilitat que el jove tingui un model accessible

El **programa Acull** consisteix en l'acolliment d'un jove immigrant extutelat en un nucli familiar durant un període de 8 mesos. Entenem per nucli familiar qualsevol de les estructures familiars possibles d'acord amb la nostra realitat actual: famílies amb fills, parelles sense fills, o persones soles que disposen d'una habitació per acollir-hi temporalment un d'aquests joves.

La integració d'un jove a un nucli familiar va més enllà del que suposaria el lloguer d'una habitació: suposa la convivència amb una família que disposa d'unes pautes de funcionament socialment acceptades i, per tant, ajuda el jove a ubicar-se en un marc social normalitzat. Aquest espai de convivència educa en valors de tolerància, respecte, responsabilitat i facilita l'expressió de sentiments. Valors que, en definitiva, ajuden a modelar una pauta de comportament constructiva i facilitadora de les relacions socials. L'intercanvi cultural és també una peça clau en aquesta relació acollidor-jove. Pel que fa al jove, li permet conèixer la cultura receptora i aprendre'n el funcionament, els valors, les actituds i les tradicions i consolidar la llengua castellana i catalana. Pel que fa a l'acollidor-referent, aquest contacte dóna a conèixer també la cultura d'origen d'aquests joves. Esdevé, per als voluntaris, una opció de compromís social, d'integració i convivència.

A l'Acull pel fet d'assegurar les necessitats bàsiques, de manutenció, allotjament i suport emocional, permet al jove alliberar tensions i estructurar les actuacions presents i futures sense haver de preocupar-se per una subsistència immediata. El jove podrà anar reformulant les seves propostes amb activitats que estiguin al seu abast i anar assolint, així, petites fites del dia a dia.

Amb aquests dos programes, Referents i Acull, es consolida l'opció de l'associació de donar a conèixer la situació d'aquests joves en arribar a la majoria d'edat i involucrar la població en l'acompanyament a la seva emancipació.

Estem convençuts que l'acompanyament que pot proporcionar un voluntari admet característiques que la pràctica professional, normalment, no permet:

- La gratuïtat (el voluntari ho fa perquè vol, no perquè sigui la seva feina)
- La flexibilitat (el voluntari, en no haver de fer complir una normativa més enllà del consens, disposa de més marge per relacionar-se amb el jove)
- La voluntarietat (el jove també accedeix a aquesta relació perquè vol, no perquè l'obligi la seva presència en un recurs)
- L'exclusivitat (el referent o la família d'acollida ho són d'un jove en concret i de cap altre)
- La disponibilitat

L'acompanyament conduït per una persona voluntària és un tipus d'intervenció socioeducativa molt poc explorat a Catalunya. L'acompanyament s'ha descrit més com a mètode educatiu que com a eina per a la integració social i, de fet, són dues cares de la mateixa moneda: atès que l'educació, tal com defensa Durkheim, persegueix situar el subjecte en un espai i un temps determinat, la connexió amb allò social serà l'objectiu últim de la intervenció. L'educació busca suscitar les maneres socialment necessàries per a la incorporació del subjecte en la societat, per aprendre les habilitats que la societat li exigirà.

Sobre la base de les reflexions sobre la mateixa pràctica avalats per una anàlisi teòrica que recull l'estudi "Acompanyament voluntari i vincle Afectiu" l'equip de Punt de Referència definim l'acompanyament social que duu a terme en els termes següents explicats a continuació.

L'acompanyament socioeducatiu pretén promoure el canvi en persones que tenen la seva xarxa social debilitada, o que es troben en una situació de desavantatge i, en conseqüència, en un punt de partida gens òptim per a l'emancipació

En comparació amb d'altres models d'intervenció, l'acompanyament socioeducatiu té unes característiques específiques que no es donen en cap altra relació educativa ni terapèutica i que són les que el fan útil com a estratègia de treball. Són les següents:

- El vincle d'acompanyament socioeducatiu estableix una relació interpersonal de tu a tu, generosa, en què la vinculació emotiva hi representa un paper rellevant. Hi ha un compromís pel fet d'estar disponible, interessat en l'altre. El respecte i el reconeixement mutu és el fonament que enforteix aquest vincle
- La baixa formalització i burocratització de la relació a diferència del que succeeix en un marc institucionalitzat. Malgrat això, l'acompanyament es regeix per unes pautes que han estat consensuades entre les parts
- L'apoderament: la presa de decisions sempre és del subjecte, en aquest cas, del jove. L'acompanyant demostra a l'acompanyat que confia en les seves pròpies capacitats de resolució dels problemes
- La connectivitat: l'acompanyament proporciona indirectament recursos pràctics, formatius, d'habitatge, laborals i de lleure. Obre la curiositat i l'interès del subjecte, a més de facilitar la seva connexió amb xarxes normalitzades
- La intenció educativa. Això distingeix aquesta relació d'una relació d'amistat. En una relació d'acompanyament hi ha algú que acompanya i algú que es deixa acompanyar. Cadascú ha d'ocupar el seu lloc i reconèixer el de l'altre. La relació vol promoure un canvi; per això parlem d'intencionalitat educativa. Acompanyar no és només fer companyia, passar l'estona... per a això ja hi ha els amics
- L'equilibri entre l'autonomia i el control; el fet de participar de la vida del subjecte, saber què fa, què li preocupa o què desitja, però respectant en tot moment la seva intimitat

La **funció del voluntariat** en els programes de Referents i Acull aporta justament aquest **valor de suport social informal** del qual n'hem parlat anteriorment, i és en aquest sentit que es considera un valor afegit en la nostra proposta d'acompanyament. Més enllà de la intervenció purament professional, els joves troben en la figura dels referents o acollidors, persones de la societat civil disposades a oferir-los un recolzament. Esdevenen persones de confiança amb les quals estableixen relacions afectives que els faciliten la socialització de forma afable, sentir en la pròpia pell el vessant amable de viure en comunitat. Vincular-se a les persones és la manera més directa de vincular-se al territori i sentir-se acceptat i part de la comunitat. Permet aprendre de les experiències dels altres i aportar-ne de noves, afavorint el sentit crític per afrontar l'emancipació, alhora que transmet seguretat i autoestima. Tots aquests valors són claus per tal que el procés maduratiu d'aquests joves sigui satisfactori per a ells mateixos i puguin incorporar-se a la vida adulta amb les mateixes condicions que qualsevol altre jove que partia d'una situació més normalitzada.

Apunt final

No podem fer cas omís de les diferents etapes de creixement de les persones. Cal estar atents als procediments de cada etapa i al canvi que es viu en cada transició d'una etapa a una altra. Oferir un suport individualitzat en aquest període esdevé clau per sortir-ne reforçat i optimitzar la capacitat per afrontar nous reptes vitals.

Suposa, per a molts d'ells, tenir una oportunitat de reconstruir les seves debilitats i enfortir el potencial que tenen inhibit

Si les transicions s'efectuen positivament, les persones reben repercussions molt positives: augmenta la pròpia seguretat per sortir-se'n de noves etapes i noves dificultats, reporta beneficis sobre l'autoestima, enforteix la pròpia personalitat i s'adquireix experiència en la capacitat de resolució de conflictes. Els joves extutelats parteixen en molts casos d'una visió d'ells mateixos molt debilitada, amb alts nivells de frustració, una autoestima significativament baixa i poques habilitats socials per desenvolupar-se en contextos normalitzats. Reforçar, doncs, aquests joves en aquesta etapa d'emancipació implica molt més que dotar-los de les eines necessàries per superar una etapa de transició. Suposa, per a molts d'ells, tenir una oportunitat de reconstruir les seves debilitats i enfortir el potencial que tenen inhibit, per tal d'optimitzar els propis recursos i incorporar-se a la societat normalitzada com a adults amb les mateixes condicions que qualsevol altre ciutadà jove.

Però els beneficis d'aquesta proposta d'acompanyament també arriben als voluntaris que assumeixen el compromís de fer de referents o acollidors a la nostra entitat. L'acció comunitària que se'n deriva de la construcció d'aquestes xarxes informals de connexió entre dues realitats diferents esdevé una opció de compromís social entre els ciutadans que conformen aquesta xarxa. Posem la responsabilitat de la convivència en cada persona i d'aquesta manera la capacitat d'avançar i millorar en la comunitat és compartida i consensuada per tots els ciutadans. Quan les relacions d'acompanyament entre jove i voluntari són viscudes com un èxit, el nivell de satisfacció de cada una de les parts és sorprenent. Els beneficis personals d'aquest repte social són molt elevats. Una bona pràctica alimenta una altra bona pràctica i el conjunt d'aquestes experiències possibilita la construcció d'una societat més cohesionada, més acollidora i més equilibrada.

Marta Bàrbara
Psicòloga
Associació Punt de Referència

Bibliografia

Bàrbara, M.; Garet, M.; Magre, D. (2008), Associació Punt de Referència “Acompanyament voluntari i vincle afectiu. Experiències d’acompanyament amb joves extutelats”.

Bauman, Z. (2005), *Confianza y temor en la ciudad. Vivir con extranjeros*. Ed. Arcadia.

Bauman, Z. (2006), *Vida Líquida*. Ed. Paidós. Barcelona.

Bowlby, J. (1993), *El vínculo afectivo*. Ed. Herder. Barcelona,

Carli, S. (1999), *La infancia como construcción social* a Carli, S. (compiladora): *De la familia a la escuela. Infancia, socialización y subjetividad*. Ed. Santillana. Buenos Aires,

Casas, F. (1998), *Infancia: Perspectivas psicosociales*. Ed. Paidós. Barcelona.

Cirulnik, B. (1999), *Un merveilleux malheur*. Odile Jacob. Paris.

Comas, M.; Quiroga, V. (2005), *Menors que emigren sols de Marroc a Catalunya*. Ed. Mediterrània i Fundació Jaume Bofill. Barcelona.

Delgado, M. (2003), “Quién puede ser <inmigrante> en la ciudad?”, a DD.AA *Exclusión Social y diversidad cultural*. Gaikoa. Donostia.

García Fuster, E. (1997), *El Apoyo social en la intervención comunitaria*. Ed. Paidós. Barcelona.

Goffman, E. (1961), *Internados* Amorrortu editores, Buenos Aires.

Guele, J.; Sibeud, C. (2003), *L’Accompagnement social, en question*. Rapport élaboré par des conseillers techniques en travail social des DDASS et DRASS de la region Rhone Alpes.

Manciaux, M. (comp.) (2002), *La resiliencia: resistir y rehacerse*. Colección Psicología. Ed. Gedisa.

Marina, J. A. (2007), *Aprender a convivir*, (3ª ed.). RBA. Madrid.

Subirats, J., “La implicación social ante los retos de la exclusión”.

Tizio, H. (coord.) (2003), *Reinventar el vínculo educativo: aportaciones de la psicología social y del psicoanálisis*. Gedisa. Barcelona.

Tolsanes, M., “*Identitats*” (pendent de publicació). Fundació Bofill. Barcelona.

Torreadella, L.; Tejero, E. (2006), “*Pioneres i pioners. Trajectòries biogràfiques de filles i fills de famílies immigrades a Catalunya*”. Ed. Mediterrània. Recerca impulsada per Fundació Jaume Bofill i Fundació Caixa de Sabadell.

